כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת שופטים ■ א' אלול ה'תש"ע ■ 11.08.2010 ■ גליון מס' 82

תפוצה לכל קהילות ישראל

מאת המקובל האמיתי, הרה"ג יעקב עדס שליט"א

וכי יבוא הלוי מאחד שעריך מכל ישראל אשר הוא גר שם ובא בכל אות נפשו אל המקום אשר יבחר ה' אלקיו (שופטים פרק י"ח פסוק ו')

ענף א.

א. ברש"י בהושע פרק ג' פסוק ה' הביא מחז"ל דאין ישראל רואין סימן טוב עד שיבקשו חזרת מלכות שמים ומלכות בית דוד ובית המקדש ויש להביא את דברי חז"ל אלו והפסוקים שעליהם דרשו כן

ב. בספר שמואל א' פרק ח' כתוב על בקשת עם ישראל משמואל למנות להם מלך ושם בפסוק ז' כתיב ויאמר ה' אל שמואל שמע בקול העם לכל אשר יאמר אליך כי לא אותך מאסו כי אותי מאסו ממלוך עליהם ע"כ

ג. ובספר מלכים א' פרק י"ב פסוק ט"ז כתיב וירא כל ישראל כי לא שמע המלך אליהם וישיבו העם את המלך דבר לאמר מה לנו חלק בדוד ולא נחלה בבן ישי לאהליך ישראל עתה ראה ביתך דוד וילך ישראל לאהליו ע"כ

ד. ובהושע פרק ג' פסוק ה' כתיב אחר ישובו ישראל ובקשו את ה' אלקיהם ואת דוד מלכם ופחדו אל ה' ואל טובו באחרית הימים

ה. ובמדרש שמואל פרשה י"ג על הפסוק בשמואל הנ"ל דרש רבי שמעון בר יוחאי שלשונות מאסו הנזכרים שם בפסוק מלמדים שאמר לו השם יתברך לשמואל שעתידים ישראל למאוס בג' דברים בימי רחבעם ואלו הם מלכות שמים ומלכות בית דוד ובית המקדש ודורש שם כל זה מהפסוק הנ"ל בספר מלכים ועוד שם במדרש שמואל אמר רבי שמעון בן מנסיא אין ישראל רואין סימן ברכה לעולם עד שיחזרו ויבקשו את ג' דברים אלו ודורש זה מהפסוק בהושע הנ"ל דמאי דכתיב אחר ישובו ישראל ובקשו את ה' אלקיהם זו מלכות שמים ואת דוד מלכם זו מלכות בית דוד ופחדו אל ה' ואל טובו באחרית הימים זה בית המקדש

ו. והובאו דברי המדרש הנ"ל (א) בילקוט שמעוני בשמואל סימן ק"ו (ב) וברש"י בהושע פרק ג' פסוק ה' (ג) ובמנחת שי במלכים א' פרק י"ב פסוק ט"ז (ד) ובשבלי הלקט בסימן קנ"ז (ה) ובבית יוסף באו"ח בסימן קפ"ח בסוף עמוד רמ"ה (ו) ובפרישה שם בס"ק ד' (ובחידושי הגהות לטור שם ציין שהובא מדרש זה ברש"י בהושע הנ"ל)

ז. ובגמרא במגילה דף י"ז סוע"ב ודף י"ח רע"א על הא דתקנו אנשי כנסת הגדולה בתפילת שמונה עשרה את ברכת את צמח דוד אחרי ברכת בנין ירושלים סמכו זה בגמרא על הפסוק בהושע הנ"ל

ח. ועל כל פנים מבואר בדברי המדרש הנ"ל והובא בהרבה מאוד מפרשים ופוסקים כנ"ל שגאולתן של ישראל תלויה בדבר זה שיבקשו להשם יתברך על מלכות שמים ועל מלכות בית דוד ועל בית המקדש

ט. ובאמת חז"ל תקנו לנו תפילות רבות על ענינים אלו בתפילת שמונה עשרה שבכל יום בכמה וכמה ברכות וגם בתפילת העמידה של שבתות ומועדים שחסרים כמה מברכות אלו מכל מקום בברכת רצה יש מבקשות אלו וכן בתפילת המוספין של שבתות יש בקשה על זה ובפרט במוספין של ראש חודש וחגים וראש השנה ויום הכפורים יש בקשות באריכות רבה על זה וידוע על גדולי עולם שהיו שופכים כמים לבם בתפילות אלו

■ עוד בעיתון ■

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

פרקים בעולמה של רבנות הקהילה בישראל הרב קוק רבה הראשי של ארץ ישראל
זמן קצר אחרי שובו של הרב קוק לארץ ישראל, ואחרי עלותו לירושלים, בשנת תרפ"א, פרסם בנו, הרב צבי יהודה זצ"ל...
המשך בעמ' 3

אחריות האדם על עצמו
הצו למנוי שופטים ושוטרים אעפ"י שהוא מכוון לכלל הציבור נכתב בתורה בלשון יחיד: "שופטים ושוטרים תתן לך"...
המשך בעמ' 5

חוק וסדר הצעקה עולה עד השמים
שורות אלה נכתבו על ידי אדם הרואה עצמו כאינו ראוי לכך, לפנות אל גדולי ישראל...
המשך בעמ' 7

שו"ת קיץ
שאלה: האם מותר להרגיע אותם בשבת על ידי מריחת משחות שאינן נוזל?...
המשך בעמ' 8

סיפור לשבת
בזכות שני זהובים
איש חסר-כל הופיע בפתח ביתו של הסבא קדישא משפאלא זצוק"ל וביקש ממנו נדבה...
המשך בעמ' 6

שביבים
■ רק כאשר "ודודי לי"
■ דרושים מועמדים למישרת הורים
■ עניה סוערה נוחמה
■ אנה לידו ושמתי לך
המשך בעמ' 9

י. ובשולחן ערוך באורח חיים בסימן א' סעיף ג' כתב וז"ל ראוי לכל ירא שמים שיהא מיצר ודואג על חורבן בית המקדש ובספר מעשה רב מהגר"א מוילנא בסעיף הראשון כתוב לקום בחצות ולומר תיקון חצות עכ"ד והנוסח של תיקון חצות חלקו הגדול הוא תחנונים על ענין החורבן ואף מי שאינו נוהג באמירת תיקון חצות מכל מקום ילמד מדברי המעשה רב ההכרח למצוא הזמן להתחנן על זה מעומק לבו להשם יתברך אם בתפילות הקבועות מחז"ל או בזמן אחר

יא. ובגמרא בבבא בתרא דף ס' ע"ב תנו רבנן כשחרב הבית בשניה רבו פרושין בישראל שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין נטפל להן רבי יהושע אמר להן בני מפני מה אי אתם אוכלין בשר ואי אתן שותין יין אמרו לו נאכל [בתמיה בשר שממנו מקריבין על גבי מזבח ועכשיו בטל נשתה יין שמנסכין על גבי מזבח ועכשיו בטל אמר להם אם כן לחם לא נאכל שכבר בטלו מנחות אפשר בפירות פירות לא נאכל שכבר בטלו בכורים אפשר בפירות אחרים מים לא נשתה שכבר בטל ניסוך המים שתקו אמר להן בני בואו ואומר לכם שלא להתאבל כל עיקר אי אפשר שכבר נגזרה גזירה ולהתאבל יותר מדאי אי אפשר שאין גוזרין על הצבור גזירה אלא אם כן רוב ציבור יכולין לעמוד בה וכו' ועיי"ש כל הסוגיא והעירו שנראה מהסוגיא שם שאלמלי הענין שאין הצבור יכולין לעמוד בזה באמת היה הנהגה זו ראויה שלא לאכול בשר ולא לשתות יין כלל מפני חורבן בית המקדש ורואים מזה עד כמה היא חובת ההתייחסות לחורבן בית המקדש ולקבוע הנהגתו בחיים על פי זה

יב. ובשולחן ערוך באו"ח סימן תק"פ כתב וז"ל יש מי שאומר שגזרו שיהיו מתענין כל שני וחמישי על חורבן הבית ועל התורה שנשרפה ועל חלול השם ולעתיד לבוא יהפכם השם לששון ולשמחה עכ"ל וכתב המשנ"ב שם בס"ק ט"ז שמי שאינו יכול על כל פנים יתפלל בימים אלו על דברים הללו עכ"ל והנה בימינו כפי המקובל מרבותינו רובא דרובא של הציבור הם בגדר אינו יכול שהזכיר המשנה ברורה מפני שאם ירבו בצומות הוא מפריע מאוד לעבודת השם אך מכל מקום חזינן מזה עד כמה צריך להיות מרובה הצער על ענינים אלו שהיה ראוי לצום על זה בכל שני וחמישי ואף שאין צמים הרי כתב המשנ"ב דעל כל פנים יש להתפלל בימים אלו על הדברים שהזכיר השולחן ערוך ואם הוא תפילה שבאה במקום צום ודאי שראוי שתהיה תפילה מעומק הלב ובהתעוררות רבה

ענף ב.

א. והנה התפילה והבקשה לבנין בית המקדש כוללת שני דברים האחד הוא קיום מצוות רבות מתרי"ג מצוות שקיומם תלוי בבית המקדש ומכללם עיקר מצוות ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם ומצוות הקרבנות תמידין כסדרן ומוספין כהלכתן וכל סדר עבודת יום הכפורים של כהן גדול והכפרה העצומה לעם ישראל הנעשית על ידי זה והשפע הרב הבא על ידי זה לכל ישראל

ב. והדבר השני שבבית המקדש היתה השראת שכינה עצומה וכמו שכתוב בפסוק בפרשת תרומה ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם ופירשו המפרשים שלא כתוב ושכנתי בתוכו אלא בתוכם ללמד שעל ידי השראת השכינה שיש במקדש עצמו נכנסת שכינה גם בתוך גופו נשמתו של כל אחד ואחד מעם ישראל ומשרה בתוכו קדושה עצומה והארה אלוקית גבוהה מאוד והשראת שכינה זו שהיתה בבית המקדש היא חלק מרכזי מאוד בענין המקדש עד כדי שברש"י על התורה בפרשת שמיני כתב שלפני שנתגלתה שכינה במשכן אמרו עם ישראל למשה רבינו כל טורח זה שטרחנו בעשיית המשכן למה עיי"ש (ולכאורה יש להקשות איך יכלו לומר כזה דבר הטורח למה והרי קיימו מצוות השם ויש לומר דפירשו עם ישראל דמאי דכתיב ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם הושכנתי בתוכם הוא לא רק הבטחה אלא חלק ותנאי מרכזי במצוה ואם כן טענו שעדיין לא קיימו המצוה כראוי)

ג. וכתב הגר"א (בליקוטים שבסוף ביאור הגר"א לספרא דצניעותא דף ל"ח טור א') דבשעה שנחרב בית המקדש והיה על ידי זה סילוק שכינה מבית המקדש (ואף שמבואר בגמרא בראש השנה דף ל' ע"א שכבר לפני החורבן היה סילוק שכינה עיין מש"כ בזה לקמן שגם אחרי זה עדיין חלק גדול מההשראת שכינה נשאר שם וחלק מהנשאר נסתלק בחורבן) על ידי זה גם נסתלקה שכינה במידה מסוימת מתוך נשמתו של כל יהודי ויהודי וודאי שעדיין נשאר השראת שכינה בתוך כל יהודי אבל הרבה פחות ממה שהיה בשעה שהיה בית המקדש קיים שאז היה יותר השראת שכינה ופירש הגר"א ההבדל בין המצב של נשמתו של יהודי לפני החורבן לבין נשמתו אחרי החורבן הוא עצום מאוד והוא כעין ההבדל בין אדם חי לבין אדם מת שענין אדם חי הוא נשמה בתוך גוף והנשמה היא המחיה את הגוף והיא המפעילה את הגוף ואילו אדם מת הוא גוף בלא נשמה וממילא אין בכח הגוף לפעול את פעולותיו וגם בעניננו השראת השכינה שהיתה בתוך נשמתו של כל יהודי מכח ההשראת שכינה שהיתה בבית המקדש היתה מחיה ומפעילה את נשמתו של היהודי וסילוק השראת השכינה שמכח המקדש מתוך הנשמה הוא כסילוק הנשמה מתוך הגוף ועל ידי זה נחלשו מאוד כוחות הנשמה עכת"ד ועיי"ש עוד כל דבריו בזה

ד. וביאור כוונתו הוא שמהות הנשמה של יהודי פירש הרמח"ל בספר אדיר במרום שהוא אור אלקי הבא מהשם יתברך (משל רחוק לדבר קרני השמש הבאים מהשמש שאין להם מציאות מצד עצמם רק מה שמקבלים מהשמש) ועיקר מהות ועצמות הנשמה הוא הקשר שלה להשם יתברך ולכן זו תשוקת הנשמה בכל עת כמו שאמר דוד המלך בתהילים בפרק מ"ב כאיל תערוג על אפיקי מים כן נפשי תערוג אליך אלקים צמאה נפשי לאלקים לקל חי מתי אבוא וארא פני אלקים וכמה שיותר מחוברת הנשמה להשם יתברך וכמה שיותר מרגיש האדם את החיבור על ידי זה מתרבה החיות והעוצמה של הנשמה כמו שכתוב בפרשת ואתחנן ואתם הדבקים בהשם אלקיכם חיים כולכם היום

ה. ובתוך נשמתו של כל יהודי יש השראת שכינה וזה בכל הזמנים והמצבים אמנם בזמן שיש בית המקדש השראת שכינה זו שבתוך נשמתו של כל יהודי הרבה יותר חזקה והשראת שכינה זו מוסיפה עוד עוצמה וחיות בנשמת היהודי וממילא גם נוסף בתשוקה העזה של היהודי להשם יתברך ועל ידי סילוק חלק השכינה הבא מכח בית המקדש מהנשמה של יהודי ממילא נחלש כח הנשמה וגם נחלש הרגשת הקשר של הנשמה להשם יתברך והמשיכה להשם יתברך וזהו בבחינת מיתה לנשמה שכמו שפרידת נשמה מתוך גוף הוא מיתת הגוף כך פרידת חלק מהשראת השכינה מתוך הנשמה הוא בחינה מסוימת של מיתה לנשמה

ו. ואף על פי שנחסר הדבר על ידי החורבן מכל מקום כמובן כמה שישתדל האדם להתקרב להשם יתברך ירגיש יותר את חיות זו וכמו שהדגיש הפסוק הנ"ל בסיומו כולכם היום לומר שהוא בכל אדם ובכל זמן אבל הסיוע שיש לזה על ידי בית המקדש הוא סיוע עצום

ז. ובשעה שמצטער האדם על החורבן ומתפלל עליו על ידי זה מתקשרת נפשו לבחינת הארת בית המקדש ומקבל הארה מסוג זה של בית המקדש שמסייעת הארה זו ליתן חיות זו בנשמתו ואף שאין זה ההארה בשלימותה כמו בזמן שיש בית המקדש אבל גם החלק הזה הנעשה על ידי תפילה זו הוא רב מאוד

ח. והתחנונים שלנו להשם יתברך על בניית המקדש צריכים לכלול את שני דברים הנזכרים לעיל גם רצון חזק ביותר לזכות לכל המצוות העצומות החסרות לנו כשאין בית המקדש כנ"ל בסעיף א' וגם רצון לזכות להשראת השכינה בתוכנו על ידי בניית בית המקדש כמבואר לעיל מסעיף ב' והלאה ובכלל הדבר השני נכלל גם תפילה לעת עתה לבינתיים לזכות לחיבור יותר חזק של הנשמה להשם יתברך ולקונן ולהצטער על זה שאין החיבור של נשמתנו להשם יתברך בעוצמה הראויה שהיה צריך לפי בריאת הנשמה ולפי תכונותיה להיות החיבור הרבה יותר חזק ממה שהוא בפועל

ט. ובברכות ההפטרה כתוב רחם על ציון כי היא בית חיינו וביאור הענין הוא על פי המבואר בדברי הגר"א הנ"ל דכמו שהנשמה היא אור רוחני שמחיה את הגוף כך השראת השכינה היא אור רוחני שמחיה את הנשמה ומקום השראת השכינה הוא בית המקדש (ואף על פי שחרב ונסתלקה בבחינה מסוימת שכינה ממנו מכל מקום ודאי שנשאר הרבה מהשראת שכינה בו שלכן אסור להיכנס בו בטומאה וכדקיימא לן דהקדושה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבוא כמבואר ברמב"ם בהלכות בית הבחירה ובמגן אברהם ומשנה ברורה באו"ח סימן תקס"א) ואם כן בית המקדש הוא הבית של החיים שלנו דהיינו של הנשמה שהיא חיינו וצריך האדם לעורר בלבו את הרגשת דבר זה שבית המקדש הוא באמת בית חיינו

י. הנה לצורך הסברת ענין השראת השכינה בבית המקדש נתבאר כאן מעט מענין חיבור הנשמה להשם יתברך ויש להוסיף בדבר זה שמחויב כל יהודי לדעת שחיבור זה של הנשמה להשם יתברך והרגשת חיבור זה הוא מהיסודות של כל דרגת האדם וכל גדולי הדורות שזכו למדרגות עצומות בלימוד התורה ובעבודת השם יתברך כולם היו במדרגות גבוהות של חיבור הנשמה להשם יתברך ולכן צריך כל אדם למצוא לעצמו את הדרכים איך להגיע לחיזוק חיבור זה כל חד כפום שיעורא דיליה וכפי תכונות נפשו יש שעל ידי תפילה בשפיכת הלב ויש שעל ידי לימוד תורה בריכוז רב ויש שעל ידי לימוד תורה זמן רב ויש שעל ידי אמירת תהילים וכו' כל חד כפי ענינו אבל חלילה מלהעלות על הדעת להזניח את ענין חיזוק חיבור זה ועל ידי חיבור זה של הנשמה להשם יתברך עולה דרגתו של האדם ומתגברים הכוחות הרוחניים שלו להצלחה בלימוד התורה ובכל עניני עבודת השם מאוד מאוד

פרקים בעולמה של רבנות הקהילה בישראל

מאמר שישים ושש בסידרה

/ הרב אהרן כ"ץ*

הרב קוק רבה הראשי של ארץ ישראל

זמן קצר אחרי שובו של הרב קוק לארץ ישראל, ואחרי עלותו לירושלים, בשנת תרפ"א, פרסם בנו, הרב צבי יהודה זצ"ל, את הספר "אורות". עיקרם של פרקי הספר נכתבו בזמן שהותו של הרב בשוויץ. שם נכתבו פרקי הספר "אורות מאופל", "ארץ ישראל" "המלחמה" "ישראל ותחייתו". הספר יצא במהדורה שנייה עם מאמרו של הרב "למהלך האידיאות בישראל" ו"אורות ישראל". דומה שאין כמו הספרים אורות ואורות הקדש להבין את עולמו המיוחד של הרב קוק זצ"ל. כך פתח הרב את מאמרו בעניינה של ארץ ישראל: "ארץ ישראל אינה דבר חיצוני, קניין חיצוני לאומה, רק בתור אמצעי למטרה של ההתאגדות בכללית והחזקת קיומה החומרי או אפילו הרוחני. ארץ ישראל היא חטיבה עצמותית, קשורה בקשר חיים עם האומה, חבוקה בסגולות פנימיות עם מציאותה. מתוך כך אי אפשר לעמוד על התוכן של סגולת קדושת ארץ ישראל ולהוציא לפועל את עומק חיבתה בשום השכלה רציונאלית אנושית, כי אם ברוח ה' אשר על האומה בכללה, בהטבעה הטבעית הרוחנית אשר בנשמת ישראל, שהיא שולחת את קוויה בצבעים טבעיים בכל הארחות של ההרגשה הבריאה". הרב מסיים את אותו המאמר בקבעו "להתהלך לפני ה' בארצות החיים - זו ארץ ישראל."

הרב קוק כתב מאמר מיוחד על ישראל, על ישראל ותחייתו: "ישראל מספרים תהילת ה', כח הגבורה העליונה, במלא תפארת מעשיו, בכל מקומות ממשלתו, מעולם ועד עולם. ומרומם על כל ברכה ותהילה זהו גורל ישראל ...אתם עדי ואני אל. מלא ישראל מאור הגבורה והתפארת העליונה שהכרתן מלאה חיי חכמות עולמים, חיי חסד ואהבת כל הבריות, חיי פאר מקדושים". בהמשכו של אותו מאמר קבע הרב קוק כי: "מרכז החיים של נשמת ישראל במקור הקדש. אין בנו ערכים פרודים, האחדות שוכנת בנו ואור ה' אחד בקרבנו. הדינים דיני תורת ה' מציינים אותנו מכל עם ולשון. הקודש פועל בנו בקרבנו פנימה שאיפות חיינו הכלליות אליו הן הולכות".

בספר "אורות הקדש" הוסיף הרב וביאר שהחטא יצר את המות והתשובה היא התרופה האחת להכחיד אותו מן העולם. עוד הוסיף שם וביאר: "כי הווייתנו הזמנית היא ניצוץ אחד מן ההוויה הנצחית של הוד נצח נצחים ואי אפשר להוציא אל הפועל את אוצר הגנוז בתוכן של חיי הזמן רק על פי התאמתו לחיי הנצח". האדם מישראל מצוי בהוויה מיוחדת התואמת את עולמו של מקור הנצח. יכול להיות מצב של חטא הגורם לו להתנתק מהוויה זו אך ניתן לו לאדם כח התשובה לשוב ולהתחבר אל אותה הוויה". רעיון יותר נועז יש בקביעתו של הרב קוק, כי "המוות הוא חזיון שוא, מה שבני אדם קוראים מות הוא בעצם תגבורת החיים ותעצומתם. מתוך השקיעה התהומית בקטנות אשר יצר לב האדם השקיע אותו בה הרי הוא מצייר את תגבורת החיים הזאת בצורה מדאיבה וחשוכה שהוא קוראה מות". (אורות הקדש חלק ב' עמוד ש"פ) על כן לפי השקפת הרב קוק התשובה היא המכשיר הנכון לניצחון על המוות. בעל התשובה שסידר את עולמו והעמיד את סולם הערכים הנכון על מכונו הוא החי השלם. תכלית האדם להשקפה הזאת, והתנועה האמיתית של האנושות הישראלית חייבת להביא אותו לתהליכי תשובה מלאים.

"היהדות בגולה לולא היניקה שהיא מקבלת מטל החיים של קדושת ארץ ישראל לא היה לה בסיס בעצם, כי אם חזון הלב המיוסד על ציורים של תקוה, אמנם יש קצבה כמה יש בחזיון לב זה לשאת עליו את משא החיים ולסול בכוחו נתיבה לחיי עולם..."

לא רק כלפי הפרט הדברים אמורים אלא גם כלפי הכלל. על כן כתב הרב קוק במאמר אורות התחייה (פרק ח' עמ' ס"ב בספר האורות): "היהדות בגולה לולא היניקה שהיא מקבלת מטל החיים של קדושת ארץ ישראל לא היה לה בסיס בעצם, כי אם חזון הלב המיוסד על ציורים של תקוה, אמנם יש קצבה כמה יש בחזיון לב זה לשאת עליו את משא החיים ולסול בכוחו נתיבה לחיי עולם". כאשר כל המהלך הפרטי והכללי לא יתקדמו למקומם הראוי אז: "מקובלים אנו שמרידה רוחנית תהיה בארץ ישראל ובישראל, בפרק שתחילת תחיית האומה תתעורר לבא. השלוה הגשמית שתבוא לחלק מהאומה אשר ידמו כי באו למטרתם כולה תקטין את הנשמה ויבואו ימים אשר תאמר אין בהם חפץ. השאיפה לאידיאלים נשאים וקדושים תחדל וממילא ירד הרוח וישקע עד אשר יבוא סער ויהפך מהפכה ויראה אז בעליל כי חוסן ישראל הוא בקדש קדשים באור ה' ובתורתו בחשק ההארה הרוחנית שהיא הגבורה הגמורה המנצחת את כל העולמים וכל כוחותיהם". (ספר האורות עמ' פ"ד).

הדברים הללו שבנוסף אליהם נכתבו דברים בשבח הפעילות הגופנית, ההתעמלות, ועבודת האדמה, הכעיסו ביותר את ראשי הציבור החרדי בירושלים והפעם יצאו כנגדו ראשי הציבור הזה ובתוכם הרב זוננפלד והרב דיסקין. בחודש ניסן תרפ"א הגיע לארץ ר' אברהם מרדכי אלטר האדמו"ר מגור. האדמו"ר החליט לבקר בביתו של הרב קוק זצ"ל. במכתבו לבני ביתו כתב הרבי כי: "הרב הגאון ר' אברהם קוק הוא איש אשכולות בתורה ובמידות תרומיות, אולם אהבתו לציון עוברת כל גבול, ואומר על טמא טהור ועל טהור טמא. כוונתו רצויה אך מעשיו אינם רצויים". בהמשך כינה הרבי את הרב: "ענק בתורה וענק באומץ לב. ירא ה' ואין הוא ירא מבני אדם". גם דבריו של האדמו"ר מגור לא השקיטו את הויכוח בירושלים והרב כתב במכתבו להוריו: "על דבר הרוגנים בעניין האורות אין לשים לב. ככה הוא הדרך של אנשים הרגילים שלא לעיין, ...שמתרגזים נגד כל ביאור והארה שנראית להם חדשה". באגרת אחרת (חלק ד' עמ' ע"ט) כתב הרב על עצמו "שהוא מן הנעלבים ואינם עולבים, וכי דברי הקנאים אינם עושים עליו ועל תלמידי החכמים האמיתיים כל רושם".

נקודת מתיחות חדשה בין הרב קוק לבין ראשי הציבור החרדי התעוררה כאשר עלה לדיון כינונה של רבנות ראשית לארץ ישראל. כבר בחורף תר"ף פנה הרב קוק אל הרב דיסקין לארגון מערכת הרבנות בארץ ישראל ועל כן הזמין אסיפה בביתו בתקווה שגם ראשי הציבור החרדי ישתתפו בהקמת מערכת הרבנות בארץ ישראל - תקווה שנתגלתה כלא מציאותית. לא רק שאלת הרבנות עלתה כאן לדיון, אלא, נושא מורכב יותר: המערכת המשפטית הפנימית של הקהילה היהודית בארץ ישראל. כמה הצעות מעניינות עלו בנושא זה על ידי כמה משפטנים והוגי דעות של אותם הימים. אני מבקש להביא כאן את עיקרי דבריו של הרב באסיפה שכונן בתרפ"א, שכותרתה הייתה כינון הרבנות הראשית. "עטרה גדולה היא לישראל יסוד המשפט שלנו, המיוחד ברוח קדושתו ועלינו לשפר את העטרה הזו בכל מיני התכסיסים היפים והמהודרים. ואני חושב ומאמין שרוח קדש זו נסוכה על אספתנו הנכבדה שנקראה בפקודתו הרוממה של הוד מעלת הנציב העליון. הרמב"ם מסדר את קביעת בתי הדין, 'קובעים תחילה בית הדין הגדול במקדש, שני בתי דין של עשרים ושלשה אחד על פתח העזרה ואחד על פתח הר הבית'. תכיפות העמדתם של בתי הדין בקרוב מקום כל כך בחילוף מדרגות מורה על סידור אורגני שהיה נמצא בו יחס וחיבור בין בית דין אחד לחברו במידה ידועה ומסוימת. זה מורה שמה שמסיים הרמב"ם אחר כך, 'ומעמידים בכל עיר ועיר מישראל סנהדרין קטנה' הולך ונמשך ברוח הרושם של האורגניות המסומנת של היחס אשר לבתי הדין היושבים בפתח העזרה. כמה סידור נאה ואורגניות היו בסדרי המקדש! המנויים של כהן גדול ושל הסגן, של האמרכלין, הגזברים ראשי המשמרות וראשי בתי האבות - הכל מורה על קשר ויחס שהיו בין הנמנין על פי מדרגותיהם".

גם במה שנוגע להנהגה הרבנית הייתה לרב קוק הצעה מסודרת, שכללה דרוג בין נושאי התפקידים. "הפקוח על ענייני הדת בכל סדרי החיים ההשוואה בין הדעות בעיירות בקהילות ובמושבות, כל אלה צריכים עזרה כללית באופן שיהיו כל העניינים מתאימים לרוח הכללי של האומה ולכבודה בין כלפי פנים בין כלפי חוץ. מהלך המשפטים ידוע הוא הדבר שהוא מחולק לשני יסודות עיקריים: דינים ותקנות (על פי דברי הרמב"ם הלכות ממרים). בצורה של דין, אין אפשר לנו לשנות שום דבר מהמשפטים הקבועים לסדריהם. אבל בתור תקנות יש חופש לחדש ולתקן מה שמוצאים בתי הדין בהסכמת הרבים לתיקון העולם, ובכוונה לשם שמים. הרבה תקנות תקנו חכמי דור ודור, לבד מהקדמונים התנאים והאמוראים גם בתי דין מאוחרים הגאונים וכו'. בחיינו הלאומיים החדשים בארץ ישראל יהיה לנו בוודאי לפעמים צורך גדול לתקן תקנות גדולות, שכל זמן שתהיינה מוסכמות מרוב חכמי ישראל המומחים לרבים ומקובלים אחר כך על הקהל תהיינה להם דין של תורה. ההסתדרות הכללית של הרבנות צריכה להתאסף בכל שנה בירושלים בשביל לסדר את ענייני הדת והמשפט. ועד מצומצם צריך להיות נבחר לפחות במספר של עשרים ושלשה כמספר חברי הסנהדרין, ועליהם להתאסף פעם בשלשה חודשים". הרב מסכם הצעתו: "כללו של דבר פרטי הדברים - באיזה צורה יהיו בתי הדין מרוכזים - תלויים בהסכמת הרוב של הרבנים, אבל צריך להיות מוסכם על כולנו שצריך להיות ריכוז קבוע בכח הרבנות ובכח המשפט שלנו בארץ ישראל". הרב סיכם דבריו באומרו "הוד מעלתו הנציב העליון וודאי יעזור לנו בעבודה הגדולה הזאת המתחילה לגשם את חזון הנבואה "ואשיבה שופטייך כבראשונה ויועצייך כבתחילה".

הוועידה לבחירת הרבנים הראשיים נקבעה בתאום עם הנציב העליון

ליום י"ד וט"ו באדר א' תרפ"א. ביום ח' אדר א', שבוע לפני המועד המיועד לכינון אותה אסיפה פרסם הרב חיים יוסף זוננפלד כרוז שכותרתו "דעת תורה", שבו קבע איסור להשתתף בוועידה לבחירת הרבנים הראשיים. הרב קבע שיש בדבר סכנה עצומה והרס לתורה הקדושה, וכל מי שישתתף באותה אסיפה הרי הוא עובר בשאט נפש על חוקי תורתנו הקדושה. רבני העדה החרדית קבעו את יום י"ג באדר א' כיום של צום, לביטול הגזירה. האסיפה הזאת נתקיימה במועד הקבוע בבית הכנסת החורבה בירושלים, כאשר השתתפו בו גם הנציב העליון הרברט סמואל, מזכירו המשפטי נורמן בנטוויץ' ומושל ירושלים. בסופה של אותה אסיפה ביום ט"ז באדר א' תרפ"א נבחרו שני הרבנים הראשיים לארץ ישראל, ושמונת חברי מועצת הרבנות. כרבנים ראשיים נבחרו מרן הרב קוק זצ"ל ואילו כרב ראשי ספרדי היו שני מועמדים שניהלו תחרות צמודה הרב עוזיאל, ומי שנבחר כרבה הראשי הספרדי של ארץ ישראל, הרב יעקב מאיר. ביום זה מתחילה תקופה חדשה ורבת משמעות לתולדות הרבנות הראשית לארץ ישראל בזמן החדש.

שלום רב לאוהבי תורתך ואין למו מכשול.

*הרב אהרן כ"ץ. ראש כולל הלכה במכון גבוה לתורה אונ' בר אילן. רב קהילת "דובב עוז" רמת גן.

אחריות האדם על עצמו

/ יעקב הלוי פילבר

הצו למנוי שופטים ושוטרים אעפ"י שהוא מכוון לכלל הציבור נכתב בתורה בלשון יחיד: "שופטים ושוטרים תתן לך", יש בכך רמז שנוסף למצווה הציבורית להקים מערכת משפט לדון את העם ומשטרה שתרתיע את העבריינים, יש על כל אחד ואחד מישראל להיות קודם כל השוטר והשופט של עצמו. הדבר מזכיר לנו את המעשה ברבי לוי יצחק מברדיטשב שטייל בערב פסח לאחר ביעור חמץ עם שמשו ברחובות ברדיטשב ופגש בגוי אחד, העמידו רבי לוי ושאל אותו בלחישה: האם יש ברשותך סחורות הבאות מעבר לגבול? יש וישו! השיבו הגוי, ככל אשר תאוה נפשך, והתשובה הזו חזרה על עצמה גם מגוי שני ושלישי שפגש בדרכו. הניחם רבי לוי ופנה לרחוב היהודים, פגע באדם מישראל ושאלו: שמא יש בידו משהו חמץ למכור לו, חמץ?! נרתע היהודי לאחוריו, בערב פסח אחר חצות, חס ושלום, וכך היתה תשובת כל יהודי שפגש בדרכו. הלך רבי לוי יצחק לבית הכנסת, פתח את ארון הקודש ופנה ליושב בשמים ואמר: ריבונו של עולם, ראה את עמך ישראל איזה עם נאמן הוא לך, קיסר רוסיה הוא מלך אדיר, ברשותו אלפי שוטרים ומאות אלפי חיילים, יש לו בתי משפט ובתי סוהר להושיב בהם את העבריינים, בכל פנת גבול עומד חייל או שוטר השומר שלא להבריח למדינה סחורה אסורה, ואעפ"כ כמעט כל אזרח שני מבריח ומוכר את סחורתו לכל דורש. ואתה כתבת לנו בתורתך: "לא יראה ולא ימצא לך חמץ בכל גבולך", ולא העמדת עלינו לא שוטרים ולא חיילים, ואעפ"כ אין אפילו משהו חמץ בבית ישראל בשעת האיסור.

אין אנו יכולים להתכחש לצורך של גורם ההרתעה בחברה האנושית, כבר אמרו חז"ל (אבות פ"ג מ"ב): "אלמלי מוראה של מלכות איש את אחיו חיים בלעו". אבל מי שחושב שבמערכת הרתעה בלבד יוכל למנוע את הפשיעה הוא חי בטעות. הטיפול הראשוני למניעת הפשיעה הוא באמצעות החינוך, אבל גם כאן לא כל מערכת חינוכית ולא כל תכנית לימודים נותנת את התשובה הנכונה לפשיעה ולעבריינות, וכבר אמרו חז"ל (קדושין ל ב): "בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין". באגרותיו (אג' קע) כותב הראי"ה: "מטרת החינוך היא להכשיר את האדם לצורתו המתוקנת, שהנקודה המרכזית שבה היא לעשותו טוב וישר". החינוך צריך להכשיר את האדם שידע לתפקד בחייו בצורה נכונה ומתוקנת, שלא יהיו בה קלקולים ולא עיוותים, אלא לעשותו טוב וישר. וממשיך שם הראי"ה: כי מאז אברהם אבינו שיצא להודיע בעולם אמת זו, הכירה כנסת ישראל כי הקריאה בשם ה' והשרשת ידיעה זו בעולם היא ההכשרה היותר בטוחה להגדיל את יושרו וטובו של האדם, ולכן יש להציב במרכז החינוך היהודי את לימוד התורה ההלכתית המחשבתית והרגשית, ושאר המקצועות הבאים להכשיר את האדם למלחמת החיים יש להם מקום אך כמדרגה שניה של החינוך ולא עצם מטרתו.

גם הנורמות והסביבה החברתית הן משפיעות על תפקודו של האדם, חברה שאין בה קוים אדומים, המאפשרת מתירנות בחיי היום יום שלה, אל תופתע מכשלונות חינוכיות. את המחדל הזה מתארים לנו חז"ל (ברכות לב א): "משל לאדם אחד שהיה לו בן, הרחיצו וסכו והאכילו והשקהו ותלה לו כיס על צוארו והושיבו על פתח של זונות - מה יעשה הבן ולא יחטא?!". חברה השוטפת את בניה בסרטי מין אל תתפלא על ריבוי מקרה האונס בקרבה, חברה המציגה סרטי אלימות ופשע אל תופתע מתופעות של אלימות ושפיכות דמים. כל עוד תתעלם החברה מגורמי החטא ותתמקד במערכה ההרתעה והענישה בלבד, אין סכוי שתצליח להתגבר על הפשיעה. החברה הישראלית חייבת לקחת את עצמה בידים, לא לתת למופקרים ורודפי בצע לשלוט עליה, היא חייבת להחזיר את האדם אל המחויבות המוסרית שלו לעשותו אחראי על גורלו, ככתוב: "שופטים ושוטרים תתן לך" שכל פרט ופרט יהיה השופט והשוטר של עצמו.

סיפור לשבת

בזכות שני זהובים

{הסיפור המתפרסם להלן ראה אור ב"איש הפלא", תולדות חייו ומורשתו של הרה"ק רבי אריה לייב משפאלע זצוק"ל המכונה "הסבא קדישא משפאלע". בהערות צויין כי סיפור זה אירע בימי שבתו של הסבא קדישא בזלאטפולה בה כיהן כשמש וקיבל שכרו ארבעה זהובים לשבוע. שאול שיף}

איש חסר-כל הופיע בפתח ביתו של הסבא קדישא משפאלע זצוק"ל וביקש ממנו נדבה. השפאלער לא השיבו דבר. המתין העני מעט ואז חזר וביקש: "תנו לי נדבה." אמר לו הסבא: "מה אתם ממהרים כל כך?" השיב לו העני: "רוצה אני ללכת לעיר לקבץ נדבות." שאל אותו הסבא: "מהו הסכום שאתם יכולים לאסוף במשך כל היום?" ענה העני: "ייתכן שאצליח לקבץ סכום של שני זהובים." אמר לו הסבא: "אני אתן לך שני זהובים בתנאי שתנוח ביום הזה."

למחרת בא העני לפני הסבא קדישא ותבע את שני הזהובים שהבטיח לו הסבא יום קודם לכן. שוב שאל הסבא את העני: "מה אתם ממהרים?" הסביר לו העני שהוא רוצה ללכת לקבץ נדבות בעיר. אמר לו הסבא: "גם היום אתן לכם שני זהובים ובלבד שתנוחו עוד יום אחד."

לעת ערב, ציווה השפאלער להכין סעודה גדולה כדרך הנגידים, וביקש לקרוא את כל עשירי הקהילה ליטול בה חלק. הסעודה הוכנה, הנגידים הופיעו, ולפני סיום הסעודה ציווה הסבא להביא כסא והושיב את העני לידו.

המשתתפים בסעודה התפלאו על הכבוד הרב שחלק הסבא לעני זה, אך החידה נפתרה לאלתר ע"י השפאלער עצמו. ובתום הסעודה סיפר כך לנוכחים:

"כאשר הייתי אברך צעיר לימים, התגוררתי בעיירה קטנה. עניות גדולה הייתה מנת חלקי. כשנודע על כך לראשי הקהילה, הקציבו לי בכל שבוע ארבעה זהובים שמהם קיימתי את משפחתי. כל ימי השבוע ישבתי בבית המדרש ואמרתי פרקי תהילים ולכן היו שכינו אותי "לייב תהילים זאגער." בשבת מברכים חודש אלול הופיע חזן בבית המדרש והתפלל לפני התיבה, והוטבו נעימותיו בעיני "בעלי הבתים." ביום ראשון בערב נערכה אסיפה והוסכם לחתום חוזה עם החזן לשנה תמימה. הוכן כתב מינוי שעליו צריכים היו לחתום אנשי הקהילה. משהגיע החזן אלי - סירבתי לחתום. החזן עמד משתומם וסיפר לכולם, שהעני היושב סמוך לפתח סירב לחתום ומתנגד שהוא יכהן כחזן העיירה. מיד פנו אלי כמה אנשים וביקשו לברר את סיבת התנגדותי. כמה מן הגבאים התקיפים הגיבו באמרם: "אם אנחנו כולנו מסכימים פה אחד לחזן הזה, מן הדין ומן היושר שלמעננו תסכים גם אתה. אם תסרב, נפסיק להקציב לך את ארבעת הזהובים שאותם אתה מקבל מידי שבוע."

יום חמישי הגיע, וכאשר לא נתנו לי את הקצבה - סיפר הסבא קדישא - הלכתי לשוק של העיירה ועמדתי סמוך לסבלים מתוך תקווה שאזכה באיזה חפץ להובלה ויהיה לי להוצאות צרכי שבת. והנה הגיע זה האיש היושב עתה לידי, שהיה גם כן מתושבי העיירה, וכאשר ראה אותי מסתובב בשוק שאל אותי: "לייב מה אתה עושה כאן." סיפרתי לו שאני רוצה להרוויח כמה זהובים כדי שיהי לי להוצאות שבת קודש. מיד הוציא מכיסו שני זהובים והפטיר: "הנה לך שני זהובים ולך לביתך ועשה שבת כהלכתו."

וכך סיים הסבא משפאלע את הסיפור: "תדעו שאני ואתם, הלוואי שנזכה שיהיה לנו מחצית השכר הגדול שיהיה לו בעולם - הבא".

כל ימי חייו של הסבא קדישא משפאלע, לא נתן לעני הזה לצאת את ביתו ופרנסו בכל המצטרך. ■

חוק וסדר

פינה משפטית מאת עו"ד משה פרידל

ב-ט"ז תמוז תשל"ח פורסם ב'המודיע' מאמרו האחרון של הסופר החרדי הנודע, הרב דוד זריצקי זצ"ל. מסמך חשוב שלא נס ליחו, שהוא גם צוואה של הנפטר. קדם למאמר זה סיפור דימיוני של הרב זריצקי, שראה אור גם הוא ב'המודיע', שבו הוא מתאר חתונה שמחה באחד השבטים באפריקה שבסיומה מעלים את הורי הכלה באש והכול אוכלים מבשרם. והנמשל ברור. גם לימים אלה. העלון החרדי "איש לרעהו" פתח במתקפה חזיתית נגד שערוריית הדירות בציבור החרדי, ולפיה, הורי הכלות שהפרוטה אינה מצויה בכיסם, נדרשים להיכנס לסחרור מטורף של גמ"חים והלוואות אחרות, כדי לעמוד בתנאי החתנים להתחייב לדירה כדת משה וישראל. שאם לא כן הבנות תישארנה רווקות לעולמי עד. כתב אחד ההורים: הכול זועקים חמס ובצדק על הוצאת גופות של יהודים מהקבר אך איש אינו זועק חמס על זריקת גופות חיות של יהודים לקבר...

ושואל אני הקטן: היכן האומץ של בנות ישראל הטהורות שלא

להינשא כלל עד שלא תבוטל הגזירה האיומה הזאת. וכידוע חרם כזה, באופן אחר, כבר היה מעולם. המאמר המתפרסם להלן עורר תגובות נזעמות נגד הסופר "איך הוא מעז" והוא לקה בעקבות כך בלבו. המשפיע הידוע רבי חיים שמולביץ' זצ"ל אמר בלוויתו של הרב זריצקי: ידינו שפכו את הדם הזה... דור הולך ודור בא והסחטנות נמשכת.

הצעקה עולה עד השמים

/ הרב דוד זריצקי ז"ל

פנייה למרנן ורבנן ראשי הישיבות שליט"א

שורות אלה נכתבו על ידי אדם הרואה עצמו כאינו ראוי לכך, לפנות אל גדולי ישראל, רועי עדרי ישראל די בכל אתר, זוהי תעוזה מיוחדת, וזה עידן ועידנים שאני מצפה למישהו יותר גדול וחשוב ממני שיפנה את קריאתו אל ראשי הישיבות בישראל, אבל הרהורי הלב נשארו בכאבם, לא נמצא אף אחד שיואיל למלא שליחות קדושה זו, אמרתי אני לעצמי: מוטב להיתפס על כגון דא מאשר על דברים של מה-בכך, והיום הרי דברים של מה בכך עומדים בראש הכותרות בעיתונות.

אני מרשה לעצמי לפנות אל ראשי הישיבות הקדושות בארץ, בעניין הדירות.

ראשי הישיבות שבעצמם, בהיותם בחורי ישיבה, לא חלמו ולא חשבו על דירה של מיליון או שלושת רבעי מיליון שתתנשא לכל לראש, שיהיו בה כל האביזרים הדרושים לחיי רווחה, מכיר אני ברוב רובם של ראשי הישיבות דהיום והנה הם התגוררו בדירות עלובות של ממש, היו כאלה, והם הגדולים כיום, שהתגוררו במשך שנים הרחק מביתם, בחדר עלוב שבו לא היו מטה, כסא ושולחן שבקושי החזיק את עצמו.

אבל למרבה הצער והפליאה, מאות התלמידים כיום אינם כאלה, תלמיד אינו נכנס לחופה אלא אם כן הובטח לו "סידור מלא", היינו דירה מרווחת עם כל האביזרים החשמליים הנדרשים, כמו שנדרש להבדיל, ש"ס מפואר וטבעת עם יהלום.

תאמרו: וכי למה לא יזכו בני ישיבה לתורה וגדולה במקום אחד, ואם כיום זכינו למה שלא זכו בתקופה של חז"ל, שכל בן ישיבה מבקש לזכות לשני שולחנות, הרי זו זכות גדולה לנו.

דא עקא! רבותי, דא עקא!

כי את השולחן הראשון, שולחן התורה, נותנים ראשי הישיבה, המכינים לכל אחד ואחד את שולחנו לפי אמת מידותיו ולפי כישוריו, אולם את השולחן השני, והוא כיום למרבית הצער, החשוב מכולם, שולחן הגדולה, חייבים לתת ההורים, ובמקרים רבים רק הורי הבחורה, הלומדת כעת כדי ללמד, והמלמדת במשך כל חייה כדי שהיא ובעלה יוכלו לשבת ולעשות ולקיים את כל דברי תורתו של הקב"ה.

מנין צמח מצב זה, איך הגענו ל"חינוך" כזה? האם אפשר בדרך זו לחנך דור של תלמידי-חכמים אשר בעצמם יעמדו בעתיד בראש ישיבות או יהיו בתפקידים רבניים, כלום כך יוכלו להיות סמל לאדם ברחוב, בשיטה כזו של אי-התחשבות בזולת, במצב, בחיי אדם. מה רב ההבדל! ראשי הישיבות עצמם, כפי שאמרנו לעיל, התחנכו בכיוון הפוך ממש, גדלו בתורה בחיי צניעות וקימוץ, כידוע, לכל אחד שלמד בישיבות בזמנים ההם. ואיך זה שתלמידים דהיום נסחפו, שלא מרצונם, עם קטע זה של החיים, של נהירה אחר המותרות? הרי אווירת הרחוב ב"ה אינה מגיעה לישיבות, הלא עושים כל מאמץ כדי להבדיל בינינו לבין הרחוב בכל הסייגים והמחיצות.

זהו מעשה שטן, המשתולל בתקופה האחרונה ברחוב היהודי ומבקש לחבל בחלקה הטובה היחידה שנשארה לנו ברחמיו ית', הישיבות, כי, מורי ורבותי, עפר אני תחת כפות רגליכם, אבל כמה זמן יוכל להימשך מצב כזה כאשר הורים יצטרכו להרוס את עצמם כדי להשיג שלושת רבעי מיליון לירות כדי לקנות דירה בקומה השישית בשיכון אונסדורף בירושלים, או בסביבות רחוב רשב"ם בבני-ברק, כאשר הורים נופלים וקמים, נופלים וקמים בריצתם אחרי הלואות, משכנתאות, גמחי"ם של מאות אלפי לירות, שעליהם לבקש אריכות ימים פי שניים מאשר מאה ועשרים כדי לשלם את כל החובות שנטלו על עצמם, או לצאת למרחקים, ובלבד להכניס את בתם תחת החופה.

ומרשה אני לעצמי לשאול לפני הדר"ג שליט"א:

מהו ההכרח הזה, שמקום משכנם של אברכים חרדיים הוא רק בני ברק או ירושלים? ולמה מותר לשם השגת מטרה זו, להעביר, אנשים על דעתם, מותר להתעלל בהורים אומללים? למה אסור להשתקע באשקלון, בבאר-שבע, קדימה, בנתניה בצפת, בטבריה, בחצור הגלילית, בראשון לציון, בנס ציונה.

הרי שנים רבות הם מתחננים במחיצת הדר"ג שליט"א, ומיכם קיבלו את אורח החיים שלהם, מיכם קיבלו את רוב תורתם, השקפת עולמם ודרך החיים שלהם לעתיד? האם לא נאמרה אף מילה אחת, כי ראוי לגור אפילו בכפר עלוב בירכתי תבל, מאשר להרוס חייהם של בני משפחה שרוצים להכנים לביתם בן ישיבה?

כאשר הגיע מרן הגר"י כהנמן זצוק"ל לבני ברק היא היתה עיר כמעט שוממה ובכל זאת הוקמה בני ברק כפי שהוקמה, ומה הקושי להתנחל בקוממיות או ביסודות ובעוד שורה של ישובים, שם נמצאים אנשים אמונים עלי תורה ומצוות, ועושים פרנסתם ברווח ובכבוד, והם מתחננים להצטרף אליהם כדי להגדיל את הישוב, שם אפשר להשיג דירה במאה וחמישים עד מאתיים אלף לירות לכל היותר ואולי מה פחות מזה, ולמה אסור לשכון כבוד בקדימה, שם יש כולל ודירות מוכנות העומדות הכן לקבל אברכים ולארגן שם חיים של תורה ויראת שמים ולהפוך את המקום למרכז של תורה? כיצד נראתה באר שבע לפני זמן מה, מדבר שממה רוחני ממש, כיום יש בה כוללים וישיבה קטנה וגדולה, וחינוך תורתי מכל הסוגים, מי עשו כל אלה. האם אלה האברכים המקבלים דירות בחצי מיליון לירות בירושלים ובבני ברק או אברכים שאינם ירודים מהם שהבינו כי אפשר לעלות על הסולם כשהחווקים הם בני אדם וד"ל, והם יצאו לבאר שבע והקימו מה שהקימו, וכן עשו ברחובות, וכן עשו באשקלון וכן עשה אדם יחיד בנתיבות, אדם יחיד בלבד.

אבל הבחורים כיום אינם רוצים ללכת לא לנתיבות ולא ליסודות, לא לקוממיות ולא לצפת או לטבריא, אף ששם החיים קלים בהרבה, והפרנסה מצויה הן מבחינת הסכומים שמשלמים הכוללים והן מבחינת מקומות עבודה בשביל האשה, הן מבחינת הוצאות על החינוך וכל שאר ההוצאות, אולם העיקר, מבחינת ההסתמכות על ההורים ההורגים עצמם ממש, ללא כל הגזמה, כדי לקנות דירה ראויה לזוג הצעיר רק בבני ברק או בירושלים.

ואני מרשה לעצמי לשאול לפני הדר"ג שליט"א, אחרי בקשת הסליחה כבקשת תלמיד אצל רבו, האם לא הגיעה השעה להרהר הרהור שני בכל הקשור בענינים אלה? האם טרם הגיעה זעקת ההורים אל הדר"ג שליט"א בכל הישיבות? האם טרם עלה בדעת מישהו, כי המצב הגיע לשיא כזה שעלול, חלילה להתמוטט כליל? ואז מי יודע מה יהיה? הרי אי אפשר בשום אופן להמשיך במצב זה, הרי אי אפשר להעמיד את ההורים בפני הברירה או מיליון או שלושת רבעי מיליון לירות, או שלא להכניס את הילדים לחופה?

האם טרם ידוע כי המצב כיום הוא כזה?

האם טרם ידוע, כי גם כיום, ששווי הלירה יורד פלאים מיום ליום, בכל זאת הדבר הוא למעלה מיכולתו של אדם משלנו לאסוף סכום גדול כזה, ולהוי ידוע כי היום נהרסות משפחות שלימות למשך שנים בגלל הדירה שהם חייבים לרכוש בבני ברק או בירושלים.

והצעקה עולה עד לשמים, האומנם לא ניתן לעשות מאומה בעניין זה שחיי אלפי אנשים תלויים בו?

האם אי אפשר לצאת בכרוז לכל בני הישיבות לצאת לערים הקטנות, להתיישב ביסודות, בקומיות, בקדימה, בחצור, וצפת, לעזור להם בעניין זה, לעשות קשיים לאלה המבקשים דווקא דירה של שלושה חדרים בבני-ברק וירושלים, כגון: לא להשתתף לא באירוסין ולא בחתונה, לא להתערב בשידוך כזה כשהבחור מעמיד תנאים כאלה, להתאסף ולמצוא דרכים כיצד להגביר את התיישבותם של בחורי ואברכי הישיבות במקומות אחרים, בהם הדירות עולות שליש או רבע מהסכום שמשלמים כיום בבני ברק או ירושלים.

עד כמה שמסרו לי מוכן משרד השיכון לעשות בשביל אברכי הישיבות בהקמת שיכונים מיוחדים; באופן שבני הישיבה יוכלו לדור ביחד, בחבורה ובצוותא חדא, כפי שנמסר לי מוכן ראש המועצה בקדימה אף לדאוג ל"חינוך מיוחד" עבור ילדי האברכים (היינו בית ספר של החינוך העצמאי); אין לי כל ספק כי גם הנהלת החינוך העצמאי תיתן ידה ותתמוך כיד ה' הטובה עליה להקמת בתי ספר או תלמודי תורה בהנהלתה ובפיקוחה ותתמוך בהם תמיכה מליאה כפי שהיא עושה זאת לגבי בתי חינוך בישובי ספר, אף אם מספר הילדים לא יגיע למינימום הדרוש.

אין לי גם ספק כי הנהלות הכוללים יקבלו ברצון את ההצעה להעביר את כולליהם למקומות הנ"ל או אחרים, שם האוירה יותר שקטה ונוחה, והתחבורה נשארת באותו מצב, כי הרי גם כעת מסיעים את האברכים למקום לימודם, ובתומכים בכוללים הן מקרונות ממשלתיות או ציבוריות או פרטיות, ישמחו להעלות את התמיכה, כי דבר ידוע הוא כי מעט מן האור דוחה הרבה מן החושך, והאם ניתן לשער כמה אור יוכנס לכל עיירה או כפר, כאשר ישתכנו בהם עשרות משפחות חרדיות?

אני מרשה לעצמי להציע, כי יוחל מיד בפעולה הסברתית בעיקר על ידי ראשי הישיבות הגדולות בין בחורי הישיבה שלהם, לדרבנם לצאת למקומות הנ"ל, ולא יהיה קשה כיום, כאשר כבר מלאה סאת היסורים ואפילו האברכים כבר התחילו להבין כי המצב לא יוכל להימשך הלאה, ואין לי ספק כי הדבר יביא ברכה לישיבות ורווחה להורים ואורה זו תורה לעשרות ישובים הצמאים לדבר ה' ומחכים בקוצר רוח שמישהו יבוא אליהם וירעיף עליהם מטל התורה.

את העובדה שניתן ואפשר לעשות משהו או לפחות להוכיח רצון טוב, השפעה, לחץ, הוכיח האדמו"ר מגור שליט"א, במיוחד בזמן האחרון. אולי לא ידוע לחוגים הרחבים על פעילותו הנמרצת בשטח של דיור לזוגות צעירים, אולם מעטים יודעים, כי האדמו"ר שליט"א, מקדיש מזמנו, מהשפעתו הכבירה, מקשריו עם גורמים שונים, כדי למצוא פתרון כלשהו למצוקה הנוראה של תקופה זו שאין עוזר לה.

כמובן שלא כל אחד מסוגל לעשות זאת, כיוון שלא לכל אחד הכוח הרוחני, הכוח ההשפעתי, ולא כל אחד יש לו הכוח לצוות ושישמעו לו. וכבר הוכיח האדמו"ר שליט"א בעניינים אחרים של מותרות ושל חתונות וכדומה, ואין לדרוש מכל רב בישראל שיצליח, אבל לפחות להוכיח את הרצון, להוכיח לתלמידים, לשומעי לקחו, לעושי דברו, לחנך את התלמידים בכיוון של הצטנעות, של דרישות מינימליות.

הרי ידוע כי "חצור הגלילית" לא היתה קיימת ללא השראתו הישירה של אדמו"ר זצוק"ל, וגם כיום - האדמו"ר שליט"א מגור מחפש כל דרך אפשרית כדי להקים שיכונים, וידועה פעילותו בקשר לדירות להשכרה, אלא שדברים אלו אינם מתפרסמים כמובן.

והאם אין בכך כדי לחייב אחרים? האם אין לבוא לרבנים וראשי הישיבה ברחבי הארץ, אלה המחנכים דור שלם לתורה ולתעודה ולדרוש מהם שכל אחד יעשה כמיטב יכולתו, בחוג שלו, לפי אפשרויותיו המוגבלות או הרחבות, וכל אחד מכיר את אפשרויותיו ואת מגבלותיו, וכל אחד, במיוחד גדולי ראשי הישיבות, מכירים עד היכן כוחם מגיע.

האם הם עשו ככל שיוכלו? האם כעת, כאשר הגיעו מים עד נפש ממש, הם עושים משהו, או אולי עושים הרבה ורק מעט ידוע, כפי שעושה ומעשה האדמו"ר מגור?

שו"ת קיץ

הרב שבתי יגל

שאלה: יש לנו שאלה עקרונית בקשר לתינוקות. תינוקות רבים סובלים בקיץ מפריחות ומגירודים. מדובר בסבל ממש. אצל חלק מהתינוקות זו גם אלרגיה. האם מותר להרגיע אותם בשבת על ידי מריחת משחות שאינן נוזל?

תשובה: לכתחילה ישתמש בתכשירים נוזליים, אך אם יש לו רק משחה, יסחט את המשחה מן השפופרת על גוף התינוק או על החיתול ולא ימרח את המשחה, יסגור את החיתול, והמשחה תימרח מאליה באמצעות סגירת החיתול ותנועות התינוק[א].

א - ספר שמירת שבת כהלכתה פרק י"ד סעיף ל"א (מהדורה חדשה)

שביבים / שאול שיף

רק כאשר "ודודי לי"

קטע מדברים שאמר האדמו"ר מקלויזנבורג זצוק"ל לקראת חודש אלול:

"אומות העולם מכל קצווי תבל עומדים נגד ישראל ברוחניות ובגשמיות, ובני ישראל הם עם שפל ונבזה והם אביונים ודלים ושבורים כחרס הנשבר, ומ"מ מתחזקים ונאחזים באמונה הקדושה, אף שאין בהם דעת וכל ראש לחלי וכל לבב דוי, וכצאן הנדחה אשר אין להם רועה, ואין ממי לשמוע את דבר ה' ואין מי שיכבס את נשמות ישראל, וגלוי וידוע לפני הבוכ"ע (הבורא כל עולמים), שאין בכוחנו לעשות מאומה, ואין לנו עצה אחרת כי אם לבקש מהקב"ה אם לא למעננו למענו יעשה.

על זה בא הרמז (ומקורו באבודרהם עמ' רס) של חודש אלול בפסוק אני לדודי ודודי לי (שיר השירים ו, ג) כי אנו אומרים לפני הבוכ"ע, אני לדודי, הננו חפצים להיות לדודי ודבוקים בה', אבל הנך יודע את האמת וגלוי וידוע לפניך שאם לא תהיה לנו לעזר, לא נוכל לעשות מאומה, ורק כאשר ודודי לי, אז נוכל להיות דבוקים אליך. כי אם לא יהיה "ודודי לי" לא נוכל לעמוד בניסיון ואין אנו יכולים לגרש את הטומאה מעצמנו ומבתינו ומכל העולם כולו ומכ"ש מהארץ הקדושה".

דרושים מועמדים למישרת הורים

המובא להלן רץ באי-מייל כבר שנתיים לפחות אבל השתכנעתי שלא בהכרח קוראי "בסוד שיח" קיבלו אותו כמוני. וגם אם כן, כדאי לקרוא אותו פעמיים ושלוש. יצירה נהדרת.

היקף המשרה: 24 שעות ביממה כולל משמרות כפולות ומכופלות אין התחייבות להפסקה בין משמרת אחת לשנייה. ללא חופשות, ללא חגים, ללא שבתות.

תנאי הכרחי: המתקבלים למשרה יהיו חייבים לאהוב את הלקוח ללא קשר למעשיו ולהתנהגותו וגם במקרים קיצוניים בהם יקלל, ירביץ יתחצף ויתמרד.

הכישורים הנדרשים: רכב חובה, ארנק זמין, יכולת טכנית לתיקון צעצועים, IQ סביר לסידור פאזלים מבולגנים וחלקי משחקים פזורים, יכולת שמיעה מטורפת: כל הבית רועם ורועש והמשפחה באה, שוב, לראות את התינוק, שישן לו בשלווה בחדרו, בחוץ השכן עושה שיפוצים ובמטבח מישהו מטגן משהו, האחיינית שלך עסוקה בלשיר עוד מחרוזת שלמדה זה עתה בגן- ועדיין את מצליחה לשמוע את הקרקור החרישי של העולל שכבר רוצה אוכל.

כישורי ספרות - קליעת צמות, קשירת קוקיות, גזירת פוני ועוד. לא יזיק גם ידע באופנה, כדי להיות לעזר בבחירת בגדים/אביזרים, יכולת לקרוא מתוך שינה מאמרים באינטרנט בהתאם לתסמינים שילדך מפתח.

כישורים פסיכולוגיים- היכולת לנתח מה מרגיש באמת הלקוח ולהגיב בהתאם. סבלנות אין קץ, ידע בסיסי בבישול, אפיה, הכנת עוגות לימי הולדת, יכולות הוראה לצורך עזרה בשיעורי בית.

כישורי חדרנית מתקדמים (כולל סדר, ניקיון, כביסה, גיהוץ). רצוי ניסיון בתפירה. כישורי דרמה, מומלץ להצטייד לפחות בקורס בסיסי של הפקת אירועים לכל המסיבות.

כישרון של משרד נסיעות - יכולת ארגון חופשות וטיולים. על המועמדים להראות יכולת בגישור ויישוב סכסוכים, יכולת קשב מרובה, יכולת Multi Task ו-Multi Function, לתפקד גם במצב מחלה, יכולת משא ומתן, יכולת אבחון והתאמה לכישורי הילדים, אדמיניסטרציה ועבודה מול רשויות (גנים, בתי ספר, חוגים וכד'...) יכולת לספוג הערות, צודקות ולא צודקות, על הלקוח (הילד שלך פרא אדם...), דרושה גם השכלה של אחות או לפחות חצי רופא, יתרון רב ברקע של חבישה (יתרון זה ימנע ממך לרוץ לבתי חולים ומרפאות שלא לצורך).

כישורי שוטר, גם הם נדרשים - יש להבחין מתי הילד חולה ומתי סתם לא בא לו ללכת לבית הספר, מומלץ להצטייד במיומנויות של עו"ד על מנת להתמודד עם טיעוני הלקוחות כמו, "לא אמרת לי לסדר את החדר..." דרושה יכולת ויתור והקרבה, הבנה בסיסית במחשב, הכרת מושגים בסיסיים כמו אינטרנט, טוויטר, פייסבוק, מקושרים ועוד. תנאי העסקה: אין! אין שכר, אין חופשה, אין ימי מחלה! יש סיכוי אולי אי פעם בעתיד להחזר אהבה... אבל יותר מזה לא צריך...

עניה סוערה נוחמה

שבת אחה"צ לפני תפילת מנחה, אני מגיע לבית הכנסת ומוצא שם את מר דן וילק המכונה בפי כולם Uncle Dan. אלמן זקן בן שבעים פלוס החי עם בנו וכלתו לא הרחק מבית הכנסת. דן היה עסוק בקריאה מוטעמת של ההפטרה: "עניה סוערה לא נוחמה". הערתי לו כי זו לא ההפטרה של השבת אלא בעוד שבוע. הוא ענה לי כי הוא יודע זאת אלא שזו ההפטרה היחידה שהוא יודע. מיד הבנתי שזו הפטרת הבר מצווה שלו ואתגרתי אותו שיקרא אותה בשבת הבאה.

לאחר מילות עידוד והבטחה שאעזור לו בחזרות, עלה רעיון במוחי שראוי שנחגוג לו את יום ההולדת באותה הזדמנות, בסעודה שלישית בעוד שבוע. כשפגשתי את כלתו למחרת היום התבקשתי להסביר לה מדוע חמיה הגיע מאד נרגש לביתו במוצאי השבת. היא גם התלהבה מהרעיון לחגוג לחמיה הזקן בסעודה שלישית והבטיחה לדאוג לכך שבעלה ושני הבנים שלהם יגיעו בשבת בבקר לשמוע אותו קורא את ההפטרה. ואומנם כבר ביום חמישי ושישי לפני השבת התחילו להגיע לבית הכנסת מטעמים שונים ושתייה חריפה לכבוד מסיבת יום ההולדת.

שבת פרשת "ראה" (בשבת שעברה) בשנת תשל"ט בית הכנסת באוצהורן שבדרום אפריקה לבש חג, ומתפללים רבים הגיעו לשמוע את Uncle Dan הלוי קורא את ההפטרה. בנו עלה לוי והנכד הצעיר הוזמן לגלילת התורה. בדרשה שלי ברכתי את הקורא לאריכות ימים, שיבחתי את הקריאה הנכונה של ההפטרה והזמנתי את הציבור לסעודה שלישית לחגוג עם העולה את יום הולדתו.

הכול עבר יפה והוויסקי נשפך כמים עד להבדלה במוצאי שבת עת נפרדנו בברכות הדדיות. לא חלפו יותר משלושים דקות והטלפון בביתי צלצל. על הקו הייתה הכלה - אסתר וילק. הייתי בטוח שהתקשרה להודות לי על הכול, אבל היא ביקשה שאבוא מיד, כי דן מצוברח ובוכה והיא לא יודעת מה קרה לו. מיהרתי לדירתם

והוכנסתי לחדרו של דן שהיה דומע על מיטתו.

לשאלתי, מה קרה? מדוע הוא כל כך עצוב? ביקש ממני לשבת ולשמוע את סיפורו, והוא הסביר: "לפני למעלה משישים שנה הייתי נער בעיירה קטנה בפולין. חודשיים לפני הבר מצווה שלי הלכתי ל"מלמד" על מנת ללמוד את קריאת ההפטרה שלי. יום שבת מגיע ואני כולי נרגש ויחד עם אבי באו אימי ואחותי לשמוע אותי. (אז לא עשו מבר מצווה טקס גדול, הסביר לי). ספר התורה הונח על התיבה וכרגיל בכל שבת עמד השמש למכור את העליות. הוא התחיל במפטיר. אבא הציע רובל אחד. השני העלה לשני רובלים. אבא הציע שלושה רובלים ולהפתעתי מישהו אחר הקפיץ את המכירה לחמישה רובלים. אבא שתק. על אף מחאותיי ותחנוני אבא לא המשיך. "אין לי אפשרות לשלם יותר בני", אמר. "אבל זו שבת הבר מצווה שלי אבא"!! הוא ניחם אותי שאוכל לעלות בעליית הלוי שהרי אנחנו מבני שבט הלוי. וכך חזרנו לביתנו בשקט מבלי לקרוא את ההפטרה. שישים שנה חלפו ולא קראתי את ההפטרה עד היום ואיך לא אתרגש?" סיים דן וילק את סיפורו. ואני חיבקתיו בהתרגשות ולחשתי: אם רק בגלל זה נשלחתי לדרום אפריקה דייני.

הרב חיים דברת, מודיעין

אנה לידו ושמתי לך

הפסוק שבכותרת עוסק באדם שהרג את חברו בשוגג. ואומרת התורה, שיקבעו ערי מקלט שינוס שמה הרוצח, ואזי לא ייראו מגואל הדם הרוצה לנקום את דם קרובו.

ערי המקלט בנוסף להצלת גופו של ההורג, פועלות הן גם כפרה לנשמתו על חטאו בשגגה.

שהרי יהודי בטבעו מתרחק מהחטא כמדבר המזיק, וכשם שאי-אפשר שאדם יקפוץ לתוך האש בשגגה כך אי-אפשר שיחטא בשגגה; וזה שחטא בשגגה הוא מפני שנפשו הבהמית, ה'בהמה' שבו, גברה והעלימה על ה'אדם' של הנפש האלוקית שבו, ומשכה אותו למעשי ה'בהמה' שבו. ומפני שנתן לנפשו הבהמית להתגבר - לכן צריך הוא לכפרה הנעשית על-ידי בריחתו לעיר המקלט - וה"גלות מכפרת".

יתירה מזו: עיר מקלט מועילה במובן מסויים גם לכפרת הורג במזיד. כדברי חז"ל "אחד שוגג ואחד מזיד מקדימין לערי מקלט" (מכות ט,ב), ובהיותו בעיר מקלטו (עד הבאתו לבית-הדין), הוא בטוח ומוגן מגואל הדם, ויכול הוא לעשות תשובה. ובזמן הזה מועילה התשובה גם לפוטרו מעונש על מזיד.

וזהו שאלול ראשי תיבות "**א**נה **ל**ידו **ו**שמתי **ל**ך" (פע"ח שער ר"ה פ"א). בכך נרמז שחודש זה, חודש החשבון והתשובה, הוא ה'עיר מקלט' על המעשים הלא טובים שעשה האדם במשך כל השנה. שהרי אם ח"ו חטא ופגם ועבר את דרך הוי' - הנה על-ידי כל עבֵרה הוא "שופך דם האדם באדם": הוא נוטל ומוציא דם וחיות מנפש האלוקית שלו, דם האדם דקדושה, ומוסרם 'באדם' בליעל הוא היצר-הרע.

וכאשר הוא גולה לחודש אלול, כלומר, הוא מנתק את עצמו מהישות ומה'מציאות' שלו; מרצונותיו, הרגליו וממסקנות שכלו, ונעשה בבחינת "ונס שמה", ומחליט להתיישב שם באופן ששם תהיה דירתו - לסדר את ימי חייו בסדר החדש של חשבון הנפש ותשובה, אזי ה"גלות מכפרת".

על כל יהודי לדעת שהקב"ה פונה לבני-ישראל ואומר:

אני נותן לכם עשרים ותשעה, שלשים יום (ראה מג"א תקפ"א סק"ב), אשר במשך ימים אלו, אם תנתקו עצמכם מההרגלים וההנהגות הלא טובות שנהגתם עד עתה - "ונס שמה", תנוסו לתוך הסדר והנהגה של אלול להשתקע שם, אזי תוכלו לתקן כל מה שלא היה כדבעי עד עתה, ובמילא יהיה הדבר למקלט מגואל הדם ומכל הקטרוגים. ועל-ידי התשובה, בתחילה תשובה מיראה שנעשו לו כשגגות, ואחר-כך תשובה מאהבה שנעשו לו כזכיות, תכתבו ותחתמו לאלתר בספרן של צדיקים לשנה טובה ומתוקה.

(עפ"י הרבי מלובביץ', לקוטי-שיחות,
חלק ב' עמוד שיחת שבת מברכים אלול תשי"א)

בסוד שיח

**כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות**

**נשמח לקבל תגובות
והערות מהקוראים
בדוא"ל: besod@013net.net**

עיצוב ועריכה גרפית:
גיל ויין עיצוב גרפי
טל. 052-7723288
אימייל. gilwein26@012.net.il